

TEORIJA
4. MAJ 2020.

ТРАНСФОРМАЦИЈА КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА

Суштина трансформисања текста у раду са децом предшколског узраста је у стварању и стилском процењивању што већег броја варијанти, односно у исказивању садржаја књижевног текста на што више начина.

Дете се током рада на књижевном тексту треба што чешће стављати у „изазовне ситуације“ које су пропраћене захтевом да се исти садржај саопштава на различите начине.

Методичка трансформација књижевног текста у раду са децом предшколског узраста, обухвата поступак демонстрирања схваћеног и доживљеног, а може се реализовати у виду следећих поступака:

- о престилизација текста;*
- о друкчије започињање текста;*
- о друкчије завршавање;*
- о настављање текста;*
- о драматизовање;*
- о музичка обрада;*
- о причање у првом лицу;*
- о промена ликова;*
- о ликовна обрада и друге активности.*

Заједничко обележје наведених поступака је да књижевни текст представља само предложак у даљем раду васпитача и деце на усвајању текста, односно да се да *полазна основа у даљем развоју садржаја*.

Трансформација књижевног текста заузима значајно место у савременим методичким приступима и утиче на организацију рада са децом, на њихов положај током активности и избор методичке стратегије од стране васпитача.

Битан елеменат, приликом трансформације текста, је мотивација, која се примењује да би дете своје личне доживљаје, искуства и сазнања пројектовало у свет књижевног текста који ће интерпретирати. Трансформација текста подразумева подстицање и развој дечјих креативних особина, као што су: оригиналност, спонтана и адаптивна флуентност, асоцијативна покретљивост, редефинисање, осетљивост на проблеме и елаборација.

Трансформација

књижевног текста је сложен процес који не садржи само емоционално узбуђење него и дечју мисаону делатност. Проширивањем појма «доживљај» мисаоним елементом отвара се могућност за успостављање узајамних односа између доживљајног и рационалног елемента.

У процесу, трансформације књижевног текста који подиже дете на ниво естетског субјекта, не може се негирати систем знања које оно мора усвојити и методичност приликом извођења активности.

Неопходно је истаћи да трансформација књижевног текста, у великој мери зависи од креативних способности васпитача.

Својим тваралачким радом васпитач *„мења досегнуте, нормиране облике дјеловања и понашања, тј. обогаћује, мијења и преображава одгојно-образовни процес“* (Росандић, Д.,1986).

Улога васпитача током трансформације књижевног текста изузетно је специфична. Она је у великој мери везана за његову методичку оспособљеност и познавање књижевне анализе и интерпретације, а то значи и књижевности уопште. У току тумачења књижевног текста, васпитач не само да мора узимати у обзир дечју креативност и доживљеност, већ их треба непрестано подстицати. Према томе, васпитач треба да има посебан однос према тексту, али и према деци која ће га тумачити и надограђивати кроз стваралачки рад.

У току активности неопходно је пратити и поспешивати дечји контакт са књижевним текстом, користећи неке од поменутих облика стваралачког рада који мобилишу и подстичу децу, како у процесу прихватања чињеница и анализе књижевних текстова, богаћења речника и изражајних могућности, њихове операционализације, тако и у интерпретацији, самосталном стваралачком изразу и добијању повратне информације.

Стваралачка интерпретација, а самим тим и трансформација текста, је од изузетне важности у раду са децом предшколског узраста, јер су њени разноврсни облици најлакши путеви да се деца уведу у комуникацију и да на одабраним примерима реализују своје прве доживљаје. Поред сталног богаћења речника, свих облика комуникације и развијања мишљења, али и маштовитости, трансформација књижевног текста је значајана и у погледу развијања интелектуалних активности и естетског осећања детета.

Неопходно

је да васпитач у различитим и непредвиђеним ситуацијама током рада на књижевном тексту има контролу над многим невидљивим деловима знања и вештина које су му потребне, односно, да има представу целог процеса који треба да реализује. Мора бити способан да разуме децу, да види лепоту и сврху њихових исказа и покрета, да схвати широку отвореност њихових чула за новим сазнањима, а при том да их поштује и уважава њихова мишљења.